Муған көзәли

Өлүм, ганадларыны үзәринә кәрдийи заман, Күлнар Солтаныны янына чағырыб, көзләриндән өпдү.

— Мән кедирәм әзизим!—деди,— күнләринә гәм гатма, бу гоча дүня әзәлдән беләдир! Билирәм эвләнә-чәксән... чавансан... амма Сарамдан муғайәт ол... Гоймa өкәй ана ситәми чәксин! Әкәр хошбахт олса, гәбримин үстүнә кәл... мәнә де!

Солтанын дәрди бөйүк олду. Сачларына дән дүшдү. Лакин о, эвләнмәди. Көнлүнү әзиз Күлнарынын тәк ядикарына бағлады.

Саранын сүд анасы бир гашга чейран олду. Ата, ону кимсәйә тапшырмады. Архасына шәлләйиб, гоюн отарды. Дағ күлләринин арасында ятырды.

Сара чейран сүдү әмә-әмә, гаялар арасындан гайнаян дурна көзлү булағлардан су ичә-ичә бөйүдү. Назлы бир көзәл олду.

Дағлар онун көзәллийинә һейран галды. Чичәкләр она гибтә этди. Озанлар һүснүнә дастан дедиләр. Сорағы элләрә яйылды. Икидләр дәрдә дүшдү. Ай, дағлар архасындан бойланараг, она бахды, мәфтун олуб, күлүмсәди. Күнәш ону көрмәйә тәләсди, лакин рәнки саралды, кетди.

Солтанын дәрди гачды. Көнлү күлдү.

Сара, икидләрә йолдаш, гушлара сирдаш олду, чыдырларда ад ачды, ох атмагда тайсыз олду. Күнейләрдә отуран оба гочалары она бахараг:

— Гәнирсиз көзәлдир!—дедиләр.

Икидләр онун вурғуну идиләр. Гыз онлардан бирини сечди. Ханчобана көнүл верди.

Икидләр алачыг гурдулар. Ичини пәләнк дәриләри илә дөшәдиләр. Озан чағырдылар. Мәчлис гурдулар.

Ханчобана той этдиләр.

Күнәшләрдән эшг әмән хош күнләр башлады.

★

Ай доғду. Эл яйлаға көчдү.

Ханчобан сылдырым бир гая башында отуруб, түтәк чалырды. Ямача яйылмыш гоюнлар башларыны саллайыб, ону динләйирди.

Муған көзәли диклирә чыхыб Ханчобана янашды. Бойнуну бүкүб икидинә бахды. Бахышлары һәсрәтлийди. Ай онун кәдәрли үзүнә солғун бир нур чиләйирди.

Чобан чалырды.

Гызын янағындан мирварид дамлалар юварланырды.

Чобан чалырды.

Гыз, голуну Ханчобанын бойнуна долады. Башыны синәсинә гойду.

Чобан сорушду:

— Сәнә нә олуб гурбанын олум?

Гыз башыны галдырды. Яна яна севкилисинә бахды.

— Сән яйлаға кедирсән, әзизим'—деди,—бу айрылыг мәнә ағыр кәлир... Элә бил ки, биз бир дә көрүшмәйәчәйик...

Чобан күлдү.

— Дәрд чәкмә күлүм!—деди,— сәнә дағ күлләри илә бәсләнмиш көзәл әмликләр кәтирәчәйәм.

Ханчобан гоюнларыны дәстәләйиб йола дүшдү.

★

Гыз атасы илә Муғанда галды.. Яй ишләри көрәчәкдиләр, гызыл сүнбүлләр бичәчәкдиләр. Лакин, бир күн һава тутулду. Күнәш булутлар арасында кизләнди. Араз «ган ган!»—деди.

Ядәлли бир шаһ доғма юрду чапғына кечди, йолу Муғандан дүшдү. Сулар кәнарында бир пәри көрдү, үрәйи дөйүндү; атынын башыны чәкәрәк:

— Эй көзәл,—деди,—кимин гызысан?

Сара гара көзләрини шаһа галдырды. Гүрурла:

— Атама Солтан дейәрләр!—деди.

Шаһ әмр этди. Солтан кәлди. Шаһ она мүрачиәтлә:

— Мән сәнин гызыны өзүмә арвад эләмәк истәйирәм!,—деди

Солтан үрәйиндән вурулду:

— Эй шаһ!,—деди,—онун яры вар...

Шаһ гәзәбини боғмаға чалышараг:

— Мән сәни дүня малындан гәни эдирәм!—деди.

Солтан ачы - ачы күлдү:

— Эй шаһ!—деди,—дүня малы шаһлара лазымдыр... Бизә бу азад чөлләр дә бәсдир.

Шаһ гәзәбиндән титрәди. Гызы кестәрәрәк:

— Көтүрүн!—деди

Яд элләр Муған көзәлинин кәрдәнинә доланды.

Гызын додагларындан накәһани бир сәда гопду:

— Ата!!

Ата, баласы вурулмуш пәләнк кими гыврылды. Чикәрләриндә одлу күрзәләр сүрүнду.

Имдад атәши илә янан бир чүт гара көз атая зилләнмишди. Гыз яғылар әлиндә чырпынырды. Ата янырды.

Үрәкләрә од салан о ябалы сәс бир дә эшидилди:

— Ата!!!

Бу заман көйләр гейзлә курлады. Илдырым чахараг, гоча дағын шиш тәпәсини парчалады. Сулар гаялара чарпараг һиддәтлә сәсләнди. Дәрәләр уғулдады. Муған титрәди. Онун көзәли кедирди... ата янырды.

Тәбиәтин гүдрәтли сәси она галибиййәт йолуну көстәрди.

Ата әлини юхары галдырараг:

— Даянын!—деди,— шаһа бир сөзүм вар!

Һамы бир ан даянды.

О заман ата, баласыны ики голлары арасына алараг, ону чайын гойнуна туллады.

Сулар өз һәмдәмини бағрына басыб, сүр'әтлә гачды. Ата, шаһа бахараг, мүдһиш бир күлүшлә:

— Сөзүм бу иди эй шаһ!—деди.

★

Күнләр кечди...

Оба гызлары дағлара тәрәф әсән елләрә белә дейирдиләр:

Кедин дейин Ханчобана,
Бу ил кәлмәсин Муғана!
Муған батыбдыр ал гана,
Апарды селләр Сараны,
Бир уча бойлу Сонаны...

ИЛЯС ӘФӘНДИЕВ.